

Αθανάσιος Τσιρώνας, «Οι συγκρούσεις λειτουργιών και δικαιοδοσιών και η επίλυσή τους από Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο», 2015, σ. 470, Εκδόσεις Σάκκουλα.

Με την εκτενή μονογραφία του ο συγγραφέας καλύπτει ένα κενό στην εγχώρια νομική θεωρία, εξετάζοντας ένα περίπλοκο ζήτημα, το οποίο σχετίζεται με τα δικονομικά προβλήματα που δημιουργούνται από την ίδρυση και λειτουργία ενός χωριστού δικαιοδοτικού κλάδου στην χώρα μας με αποκλειστικό έργο την επίλυση των διοικητικών διαφορών. Η συγκρότηση των διοικητικών δικαστηρίων ως μιας διακριτής δικαιοδοσίας συνοδεύεται αναντίρρητα από πολλά πλεονεκτήματα. Εντούτοις, επιβαρύνεται και με ένα πολύ σοβαρό μειονέκτημα, την πιθανότητα να δημιουργηθούν συγκρούσεις στα σημεία επαφής της δικαιοδοσίας αυτής με την δικαιοδοσία των λοιπών τακτικών δικαστηρίων. Προς τούτο, το Σύνταγμα προέβλεψε την δημιουργία ενός δικονομικού συστήματος επίλυσης των διαφωνιών για την δικαιοδοσία μεταξύ των δικαστηρίων, αλλά προέβλεψε επίσης και την ίδρυση ενός ανωτάτου δικαστηρίου που θα είναι επιφορτισμένο με την επίλυση των συγκρούσεων αυτών.

Μολονότι λοιπόν η θεωρία έχει αναλύσει διεξοδικά και η νομολογία έχει ασχοληθεί επανειλημμένα με τα βασικότερα κριτήρια υπαγωγής των διαφορών στους οικείους δικαιοδοτικούς κλάδους, παρόλα ταύτα δεν έχει δοθεί η ανάλογη βαρύτητα στους δικονομικούς λόγους γέννησης των συγκρούσεων και ακόμη περισσότερο στην ανάλυση των δικονομικών κανόνων επίλυσής τους. Η πρωτότυπη αυτή μονογραφία έρχεται να δώσει κριτικές απαντήσεις και στα δύο αυτά σημαντικά ζητήματα, και έτσι χωρίζεται αντίστοιχα σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος ερευνώνται οι γενεσιουργοί λόγοι των συγκρούσεων λειτουργιών και δικαιοδοσιών, ενώ στο δεύτερο μέρος εξετάζεται διεξοδικά η διαδικασία προσφυγής και άρσης των συγκρούσεων από το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο.

Ειδικότερα, στο πρώτο μέρος αναλύεται η ιστορική καταγωγή των συγκρούσεων, η οποία έχει κοινή αφετηρία με την ίδια την χειραφέτηση του διοικητικού δικαίου, καθώς και το συνταγματικό και δικονομικό υπόβαθρο των συγκρούσεων στην ελληνική έννομη τάξη. Έτσι, εξετάζεται η διάκριση διοίκησης και δικαιοσύνης ως το ιστορικό αίτιο της συγκρούσεως καθηκόντων με έμφαση στην ιστορική διαδρομή του δικαστικού ελέγχου της διοίκησης και με ειδικές αναφορές στην εξέλιξη του δυαδισμού της δικαιοσύνης στην Ελλάδα. Επιχειρείται δε η εννοιολογική προσέγγιση των νομικών όρων που περιγράφουν τις συγκρούσεις λειτουργιών και δικαιοδοσιών, καθώς και η εννοιολογική οριοθέτηση των νομικών τύπων των «συγκρούσεων».

Στην συνέχεια ελέγχεται αφενός η συνταγματική διάκριση των λειτουργιών ως πηγή συγκρούσεως καθηκόντων μεταξύ διοίκησης και δικαιοσύνης, και αφετέρου η συνταγματική διάκριση των δικαιοδοτικών κλάδων ως πηγή συγκρούσεως δικαιοδοσιών. Στο ίδιο πλαίσιο τοποθετούνται και οι σχέσεις και αλληλεπιδράσεις μεταξύ της διάκρισης των λειτουργιών και των δικαιοδοσιών από την μία πλευρά και της κατοχύρωσης του δικαιώματος σε δικαστική προστασία από την άλλη. Εκτός από την συνταγματική παράμετρο των συγκρούσεων ελέγχεται και το δικονομικό τους υπόβαθρο. Σημαντικές στο σημείο αυτό είναι και οι δικονομικές προϋποθέσεις για την σύγκρουση μεταξύ δικαστηρίων και διοικητικών αρχών, αλλά και οι δικονομικοί λόγοι δημιουργίας των συγκρούσεων μεταξύ των δικαστικών δικαιοδοσιών. Στην τελευταία περίπτωση δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στην θεσπισθείσα δυνατότητα εκ νέου άσκησης ενός ενδίκου βοηθήματος που απορρίφθηκε λόγω έλλειψης δικαιοδοσίας με

βάση τις διατάξεις του άρθρου 9 παρ. 4 του ν. 1649/1986 και του άρθρου 41 του ν. 3659/2008.

Στο δεύτερο μέρος της μελέτης αναλύονται εξαντλητικά οι δικονομικοί κανόνες, που προβλέπουν την άσκηση της αίτησης άρσης της σύγκρουσης και περιγράφονται οι προϋποθέσεις του παραδεκτού και του βασίμου της αίτησης. Η ανάλυση συνοδεύεται από συγκριτική και ιστορική επισκόπηση των κανόνων επίλυσης των συγκρούσεων, αλλά και από εκτεταμένες παραπομπές στην πλούσια νομολογία του ΑΕΔ. Έτσι, εξετάζονται οι βασικές μέθοδοι επίλυσης των συγκρούσεων που έχουν αναπτυχθεί σε έννομες τάξεις του εξωτερικού (Γαλλία, Γερμανία, Βρετανία), αλλά και η προϊσχύσασα διαδικασία στην χώρα μας, η οποία μάλιστα διέθετε «Δικαστήριο Συγκρούσεως Καθηκόντων». Στην συνέχεια ερευνάται το ισχύον καθεστώς και πιο συγκεκριμένα η δικαιοδοσία του ΑΕΔ ως Δικαστηρίου Συγκρούσεως με βάση το άρθρο 100 παρ. 1 περ. δ' του Συντάγματος και τις ρυθμίσεις του εκτελεστικού νόμου 345/1976. Στο πεδίο αυτό γίνεται εκτενής αναφορά στην οργάνωση και την νομική φύση του ΑΕΔ ως Δικαστηρίου Συγκρούσεως.

Στην δικονομία της επίλυσης των συγκρούσεων δικαιοδοσιών κυρίαρχη θέση έχει το ειδικώς προβλεπόμενο ένδικο βοήθημα ενώπιον του ΑΕΔ, δηλαδή η αίτηση άρσης της σύγκρουσης. Προς τούτο αναλύονται αφενός οι υποκειμενικές προϋποθέσεις του παραδεκτού της αίτησης άρσης της σύγκρουσης (έννομο συμφέρον, προδικασία και προθεσμία), και αφετέρου οι αντικειμενικές προϋποθέσεις του παραδεκτού της αίτησης με διεξοδική μελέτη της φύσης των δικαστικών αποφάσεων που δημιουργούν είτε καταφατική είτε αποφατική σύγκρουση δικαιοδοσιών. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην νομολογία του ΑΕΔ για το ανεπίτρεπτο της άρσης των συγκρούσεων σε αποφάσεις που έχουν εκδοθεί στο πλαίσιο προσωρινής δικαστικής προστασίας

Εν συνεχεία εξετάζεται η δυσχερής διάκριση των όρων του βασίμου από τις προϋποθέσεις του παραδεκτού για την άρση των συγκρούσεων και αναπτύσσεται η σχετική προβληματική, όπως εμφανίζεται και στην νομολογία του ΑΕΔ. Ως προϋποθέσεις του βασίμου της αίτησης προτείνονται αφενός η ταυτότητα της διαφοράς (ταυτότητα αντικειμένου και διαδίκων) και αφετέρου η φύση των συγκρουομένων δικαστικών αποφάσεων (προέλευση από διαφορετικές δικαιοδοσίες και διαφωνία ως προς την δικαιοδοσία). Τέλος, περιγράφεται η διαδικασία επίλυσης των συγκρούσεων ενώπιον του ΑΕΔ. Πιο συγκεκριμένα εξετάζεται ο τρόπος και οι προϋποθέσεις άσκησης της αίτησης άρσης της σύγκρουσης ενώπιον του ΑΕΔ, περιγράφεται η διεξαγωγή της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου, και αναλύεται το τελικό δικονομικό στάδιο για την επίλυση της σύγκρουσης, δηλαδή οι όροι έκδοσης και οι έννομες συνέπειες της απόφασης του ΑΕΔ επί της αίτησης άρσης.

Στις τελικές μάλιστα σκέψεις ο συγγραφέας προτείνει λύσεις για τον εκσυγχρονισμό και την νομοτεχνική βελτίωση του δικονομικού συστήματος επίλυσης των συγκρούσεων στην έννομη τάξη της χώρας μας, ενώ αντιπαρατίθεται με κρίσεις της νομολογίας που επιδεινώνουν τα ελλείμματα δικαστικής προστασίας λόγω της συγκρούσεως των δικαιοδοσιών. Η μελέτη τέλος συνοδεύεται από εξαντλητική παρουσίαση των βιβλιογραφικών και νομολογιακών πηγών σε σχέση με τους αναπτυσσόμενους προβληματισμούς, αλλά και από εκτενείς αναφορές στις αλλοδαπές έννομες τάξεις που παρουσιάζουν συγκριτικό ενδιαφέρον.

Χρήστος Δετσαρίδης, Επίκουρος Καθηγητής Νομικής Σχολής ΔΠΘ